

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Навчально-науковий інститут мистецтв
Кафедра методики музичного виховання та диригування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор
з науково-педагогічної роботи

Г. Й. Михайлишин

« ____ » _____ 20 ____ р.

**Методичні рекомендації для організації самостійної роботи
студентів з дисципліни**

Спецінструмент (фортепіано)

за першим (бакалаврським) рівнем

галузь знань	<u>01 Освіта/Педагогіка</u>
спеціальність	<u>014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)</u>
Спеціалізація	<u>за предметними спеціалізаціями</u>
інститут, факультет	<u>Навчально-науковий інститут мистецтв</u>

Івано-Франківськ – 2017 рік

Методичні рекомендації для організації самостійної роботи студентів з дисципліни «Спецінструмент (фортепіано)», галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво), спеціалізація: за предметними спеціалізаціями.

Розробник:

Таран Ірина Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування.

Методичні рекомендації затверджені на засіданні кафедри методики музичного виховання та диригування Навчально-наукового інституту мистецтв ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Протокол від « ____ » _____ 20 ____ р. № ____

Завідувач кафедри
методики музичного виховання та диригування

Л.І.СЕРГАНЮК

« ____ » _____ 20 ____ р.

Самостійна робота з навчальної дисципліни

«Спецінструмент (фортепіано)»

Дисципліна «Спецінструмент (фортепіано)» галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 014.13. Середня освіта (Музичне мистецтво), спеціалізація: за предметними спеціалізаціями, призначена для вивчення студентами-піаністами денної та заочної форм навчання Навчально-наукового інституту мистецтв ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та є необхідним компонентом загальнотеоретичної та професійної підготовки музикантів.

Зміст дисципліни полягає у забезпеченні практичної спрямованості навчального процесу студентів, їх адаптації до швидкозмінних вимог українського та міжнародного ринків праці; наданні можливості навчання за індивідуальною варіативною частиною освітньо-професійної програми, сформованої на вимогу часу й побажаннями слухача. У зв'язку з потребою диференціації індивідуальних завдань теоретичний виклад матеріалу необхідно якомога більше ілюструвати прикладами з конкретних фортепіанних творів, а практичні заняття доповнювати обговоренням самостійних завдань. Ця діяльність буде ефективною, якщо завдання не будуть дублюватись, що дасть можливість кожному піаністу самостійно набувати знань, умінь та навиків творчої діяльності. Концепція програми спирається на свідоме поєднання основних постулатів історії та теорії загальної та музичної педагогіки; доцільність практичного використання шедеврів світового музичного мистецтва різних епох, творів видатних композиторів-класиків та сучасних авторів; яскраві зразки української фортепіанної музики; використання традицій фортепіанної школи та новітніх індивідуально-особистісних педагогічних технологій, індивідуальних манер виконавської техніки тощо.

Програма навчальної дисципліни містить такі розділи: 1) теоретичний (реалізується у ході індивідуальних занять із кожним студентом залежно від його здібностей та попередньої музичної підготовки); 2) практичний (здійснюється в ході індивідуальних аудиторних занять у процесі вивчення музичних творів та їх художнього виконання); 3) індивідуальні творчі завдання та самостійна робота студентів (реалізується в конкретних завданнях для індивідуального та самостійного опанування у позааудиторних домашніх заняттях).

Предметом вивчення дисципліни є здобуття студентами навиків гри на фортепіано в об'ємі, необхідному для подальшої професійної музично-педагогічної та виконавської діяльності. Вивчення дисципліни забезпечує удосконалення теоретичних знань та формування виконавських умінь і навичок, сприяє розвитку музичного кругозору та художнього смаку студентів-піаністів.

Мета викладання дисципліни «Спецінструмент (фортепіано)» полягає у формуванні в студентів-піаністів різнобічних якостей та вмінь,

необхідних для практичної діяльності в галузі музичної педагогіки, підготовці фахівців, здатних до самостійної художньо-виконавської, навчально-виховної та музично-освітньої роботи у сфері музично-педагогічного виховання.

Досягнення мети передбачає опанування майбутніми педагогами-музикантами змісту дисципліни, що виявляється у:

- стійкій мотивації культурного зростання засобами професії й усталеному професійному інтересі до безперервного оновлення індивідуально-професійного ресурсу;
- знаннях основних теорій розвитку людини засобами музичного мистецтва й розуміння їх основ для забезпечення оригінального використання ідей, а також виконання індивідуальних програм;
- здатності до системної апперцепції й інтеграції галузевого знання та подолання суперечностей його об'єктивності у педагогічній реальності;
- здатності та уміннях використовувати знання для вирішення проблем особистісного розвитку;
- уміннях зрозумілого донесення власної професійної позиції до фахівців і нефахівців у музично-педагогічній галузі;
- навичках самостійно продовжувати навчання.

Завдання дисципліни полягають у: 1) професійній підготовці та вихованні фахівців – музикантів-піаністів для практичної діяльності вчителя музичного мистецтва в системі загальної та спеціалізованої музичної освіти; 2) підготовці висококваліфікованих музикантів, які досконало володіють виконавською майстерністю гри на фортепіано; 3) оволодінні різноманітними фортепіанними програмами, новітніми методиками, що передбачають постійне збагачення репертуару та підвищення виконавської майстерності; 4) знанні основних етапів опрацювання фортепіанних творів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати :

- репертуар, необхідний для музичного та художньо-пізнавального розвитку піаніста;
- композиторські, виконавські стилі, жанри світової музичної літератури;
- основні апікатурні принципи виконання гам C – a, G – e, F – d, B – g, D – h, A – fis, B – g, Es – c, As – f, E – cis, H – gis у прямому та протилежному русі, хроматичних гам, коротких, довгих та ламаних арпеджіо, акордів, D7;
- методи опанування виконавських труднощів;
- специфічні особливості гри в ансамблі та акомпанементу солісту-вокалісту (інструменталісту);
- основні принципи читання з листа та підбору на слух нескладних музичних творів;
- музичні поняття, визначення і терміни.

вміти :

- виконувати музичні твори із поступово зростаючими технічними труднощами, етюди на різні види техніки;
- володіти аплікатурними та артикуляційними принципами виконання інструктивного матеріалу й музичних творів;
- грамотно опрацьовувати музичний матеріал, читати з листа, ескізно вивчати фортепіанний твір, грати в ансамблях, акомпанувати, підбирати супровід, самостійно опрацьовувати репертуар, непередбачений програмою;
- досягти цілісності форми і певної завершеності музичного образу, відтворити авторський задум, виражений в музичних творах;
- організувати власний вільний час при роботі над музичним матеріалом;
- самостійно оцінювати своє виконання;
- вирішувати поставлені творчі завдання шляхом постійного розвитку музичного досвіду в поєднанні з систематичними заняттями практичного характеру;
- репрезентувати свої досягнення публічно: участь у концертах, сольні концерти, конкурси тощо.

У результаті вивчення дисципліни «Спецінструмент (фортепіано)» у студентів мають бути сформовані такі фахові та загальні **компетентності**:

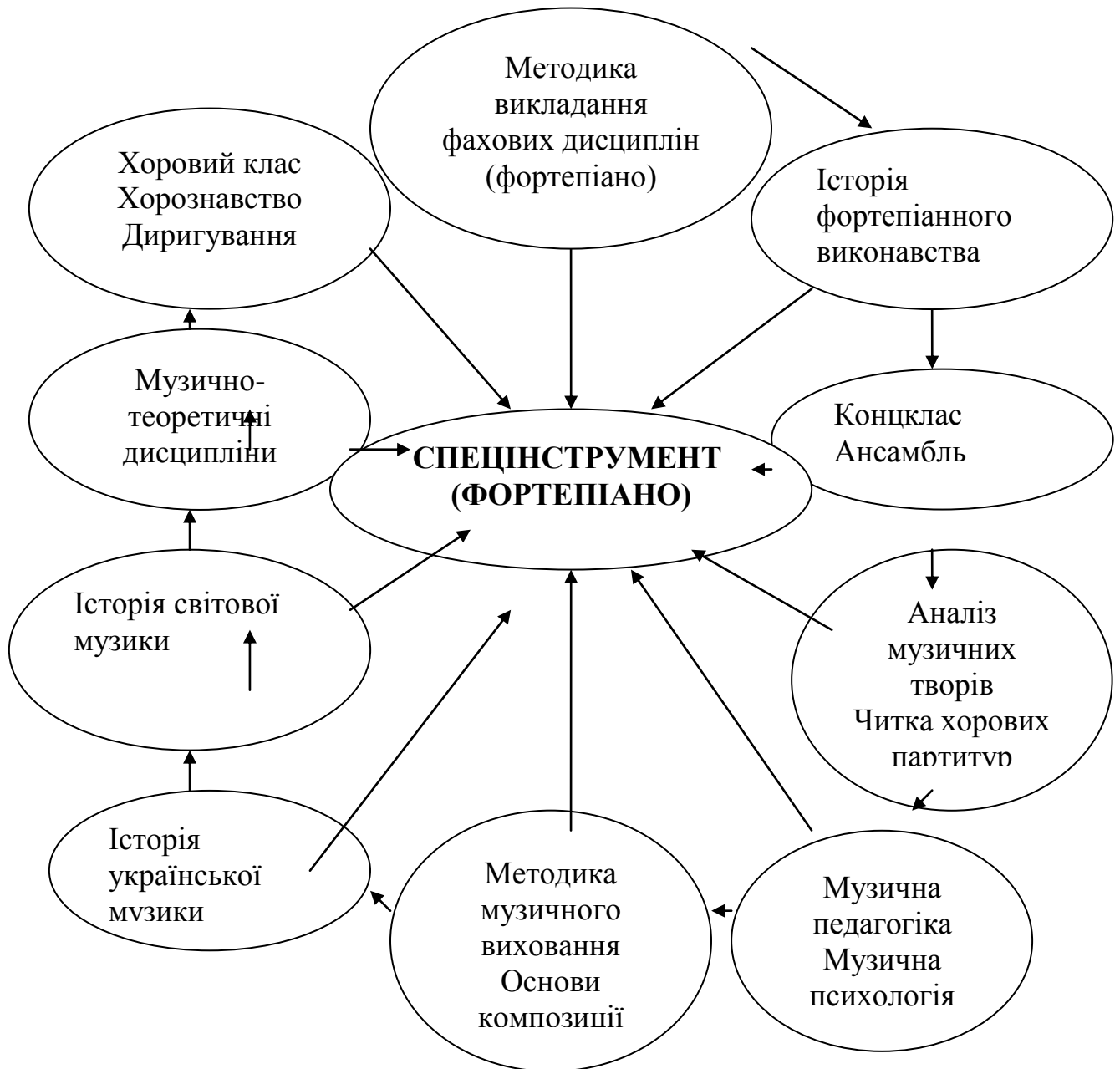
- інструментально-виконавська (вільне володіння спеціальним інструментом фортепіано та здатність його використовувати у навчальній і концертно-виконавській діяльності; володіння навичками читання нот з листа, транспонування, підбору музики на слух; володіння методами навчання гри на фортепіано; здатність організувати інструментальне музикування школярів на уроках музичного мистецтва та в позанавчальний час);
- світоглядна (наявність ціннісно-орієнтаційної позиції; загальнокультурна ерудиція, світогляд; розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії; збереження національних духовних традицій);
- інформаційна (здатність до самостійного пошуку та обробки інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань; здатність до ефективного використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет, які містять текстовий, аудіо- та відеоматеріал у соціальній та професійній діяльності);
- самоосвітня (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію у фаховій діяльності; прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху).

Процес фортепіанного навчання студентів проходить у формі індивідуальних занять, що базується на принципі інтегративного засвоєння знань та формуванні відповідних вмінь, а це сприяє послідовному, розгорнутому у часі процесу професійного становлення студента як піаніста,

розвитку його музичних, виконавських та просвітницьких здібностей в їх взаємодії. Індивідуальний навчальний план-програма на кожний семестр має бути спланований таким чином, щоб забезпечувати безперервний навчальний процес, опанування основних музичних форм та жанрів творів відповідно до рівня інструментальної підготовки студента.

Програма враховує притаманну даній дисципліні систему міждисциплінарних зв'язків, адже для гармонійного і повноцінного вивчення предмету необхідний зв'язок із низкою таких спеціальних дисциплін, як історія та теорія музики, історія фортепіанного виконавства, методика викладання фахових дисциплін (фортепіано), диригування та читання партитур, сольфеджіо, гармонія тощо.

2. Структурно-логічна схема
навчальної дисципліни «Спецінструмент (фортепіано)»
(міждисциплінарні зв'язки)



3. Програма дисципліни «Спецінструмент (фортепіано)»

Змістовий модуль 1, 2

1 курс I семестр – технічний залік, екзамен:

1. Два етюд.
2. Твір українського композитора.
3. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).

Змістовий модуль 3, 4

II семестр – контрольний урок, залік:

1. Поліфонічний твір.
2. Твір за вибором.
3. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).

Змістовий модуль 5, 6

2 курс III семестр – технічний залік, екзамен:

1. Твір великої форми.
2. Віртуозна п'еса або етюд.
3. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).
4. За бажанням самостійно вивчений твір /індивідуальне творче завдання.

Змістовий модуль 7, 8

IV семестр – контрольний урок, залік:

1. Поліфонічний твір.
2. Твір розгорнутої форми.
3. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).

Змістовий модуль 9, 10

3 курс V семестр – технічний залік, екзамен:

1. Твір композиторів епохи Бароко.
2. Твір композиторів національних шкіл.
3. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).
4. Слухання, аналіз та обговорення студентами творів, виконаних на екзамені індивідуальне творче завдання.

Змістовий модуль 11, 12

VI семестр – контрольний урок, залік:

1. Твір великої форми.
2. Твір за вибором.
3. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).

Змістовий модуль 13, 14

4 курс VII семестр – контрольний урок, залік:

1. Поліфонічний твір.
2. Три п'єси з дитячого репертуару.
3. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).

Змістовий модуль 15, 16

VIII семестр – контрольний урок, екзамен:

1. Твір великої форми.
2. П'єса за вибором.
3. За бажанням один самостійно вивчений твір /індивідуальне творче завдання/.

4. Самостійна робота

1 курс 1 семестр

Змістовий модуль №1

Студенти повинні знати:

- особливості піаністичного апарату;
- основні принципи читання з листа нескладних творів;
- аплікатурні принципи гам C – a, G – e;
- значення музичних термінів: Allegro, Allegretto, Vivo, Vivace; Moderato, Andante, Andantino; Largo, Lento; Accelerando, Ritenuto; Staccato, Legato, Tenuto, акцент; Piano, Forte, Sforzando, Subito, Crescendo, Diminuendo.

Студенти повинні вміти:

- грати гами C – a, G – e у прямому та протилежному русі, акорди; короткі, довгі та ламані арпеджіо, D₇; хроматичні гами;
- читати з листа нескладні музичні твори (Пед. репертуар 1-2 класу ДМШ);
- працювати з нотними текстами, наочними посібниками (таблицями гам, схемами), навчальною літературою.

Змістовий модуль № 2

Студенти повинні знати:

- загальні відомості про конструкцію інструменту (фортепіано);
- методику роботи над художнім репертуаром, розучування окремо кожною рукою.

Студенти повинні вміти:

- працювати з нотними текстами, наочними посібниками, навчальною літературою;
- у самостійній роботі над програмовими творами дотримуватись поетапності, визначеної під час аудиторних занять з викладачем;
- володіти прийнятою методикою розбору і опанування нотного тексту;
- володіти прийомами звуковидобування та виконавськими засобами художньої виразності (динаміка, артикуляція) творів.

Індивідуальні творчі завдання (ІТЗ)

№	Зміст завдання	Тип контролю
1	Ознайомлення з вправами на дрібну техніку (Ш. Ганон, 1-5).	Перевірка на занятті
2	Ознайомлення із самостійно вибраною п'єсою танцювального характеру (3-5 клас ДМШ).	Перевірка на занятті

Самостійна робота

№	Зміст СР	Форма СР	Література
Тема 1. Вивчення аплікатурних принципів гам С – а, G – е.			
1	Гра гам С – а, G – е (у прямому та протилежному русі), хроматичних гам, акордів, коротких, довгих і ламаних арпеджіо, D ₇	Ознайомлення з наочними посібниками	О. Ніколаєв «Школа гри на фортепіано»
Тема 2. Формування технічних навичок гри на фортепіано			
2	Гра вправ, гам, етюдів різноманітними штрихами	Ознайомлення з навчальними посібниками	К. Черні, Вибрані етюди (редакція Гермера); Піаніст. Крок за кроком. Навч. Посібник 1 кл. / І. Рябов, С. Рябов
Тема 3. Формування навичок оперування поняттями, визначеннями і музичними термінами			
3	Ознайомлення з характерними рисами різних стилів та жанрів; вивчення музичної термінології	Знайомство з нотними посібниками	Нотні збірники. Музична енциклопедія
Тема 4. Набуття навичок читання нот з листа			
4	Опанування нотного тексту	Знайомство з нотними прикладами	Т. Камаєва, А. Камаєв «Читання з листа на уроках фортепіано»

Вид самоконтролю

Змістовий модуль № 1. Технічний залік:

1. Гами C – a, G – e.
2. Вправи на дрібну техніку (Ш. Ганон, 1-5) /індивідуальне творче завдання/.
3. Два етюди на різні види техніки.
4. Музичні терміни (усна відповідь).

Змістовий модуль № 2. Екзамен:

4. Два етюди.
5. Твір українського композитора.
6. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).

1 курс 2 семестр

Змістовий модуль № 3

Студенти повинні знати:

- аплікатурні принципи гам F – d, B – g;
- значення музичних термінів і понять: соната, сонатна форма; фразування, кульмінація; Presto; Grave, Adagio; Con fuoco, Con brio, Comodo, Brillante, Ritardando, Rallentando.

Студенти повинні вміти:

- грати гами F – d, B – g у прямому та протилежному русі, акорди; короткі, довгі та ламані арпеджіо, Д7; хроматичні гами;
- грати вправи, гами і етюди різними штрихами;
- читати з листа нескладні музичні твори за 1-2 клас ДМШ з дотриманням динамічних, штрихових, темпових позначок;
- працювати з наочними посібниками (таблицями гам, схемами), нотним текстом: відтворювати у виконавських прийомах наявні аплікатурні, штрихові, динамічні, темпові позначення; застосовувати елементи пошукової діяльності в роботі з навчальною літературою.
- удосконалювати навички читання з листа музичних творів (1-2 клас ДМШ).

Змістовий модуль № 4

Студенти повинні знати:

- властивості різних видів пам'яті, мислення та уяви в музично-виконавській діяльності; способи удосконалення музичної пам'яті;
- характерні риси різних стилів та жанрів програмних творів, зокрема творів великої форми.

Студенти повинні вміти:

- доцільно використовувати можливості піаністичного апарату у виконавсько-художній роботі над творами;
- опрацьовувати окремо партії програмних ансамблевих творів;
- удосконалювати музичну пам'ять (вивченням напам'ять тексту програмних творів);
- застосовувати навички єдиних виконавських прийомів при грі в ансамблі;
- володіти виконавськими засобами художньої виразності (динаміка, артикуляція, педалізація) програмних творів.

Індивідуальні творчі завдання

№	Зміст завдання	Форма контролю
1	Ознайомлення з вправами на дрібну техніку (Ш. Ганон, 6-10).	Перевірка на занятті
	Читання з листа фортепіанних творів, нескладних за формою та фактурою (1-2 клас ДМШ).	КЗ №3
2	Ознайомлення із самостійно вибраною п'єсою кантиленного характеру (2-3 клас ДМШ).	Перевірка на занятті

Самостійна робота

№	Зміст СР	Форма СР	Література
Тема 1. Вивчення аплікатурних принципів гам F – d, B – g			
1	Гра гам F – d, B – g (у прямому та протилежному русі), хроматичних гам, акордів, коротких, довгих і ламаних арпеджіо, D ₇	Ознайомлення наочними посібниками	О. Ніколаєва «Школа гри на фортепіано»
Тема 2. Формування технічних навичок гри на фортепіано			
2	Гра вправ, гам, етюдів різноманітними штрихами	Ознайомлення з навчальними посібниками	М. Клементі, 29 етюдів для ф-но; А. Лешгорн, тв.66, Етюди
Тема 3. Формування навичок оперування поняттями, визначеннями і музичними термінами			
3	Ознайомлення з характерними рисами різних стилів та жанрів; вивчення музичної термінології	Знайомство з нотними посібниками	Нотні збірники. Музична енциклопедія
Тема 4. Оволодіння навичками гри в ансамблі			
4	Вивчення окремо партій ансамблів	Закріплення навичок ансамблевої гри	Ансамбль згідно з індивідуальним планом гри

Тема 5. Удосконалення навичок читання нот з листа			
5	Опанування нотного тексту з листа	Знайомство з нотними прикладами	Т. Камаєва, А. Камаєв «Читання з листа на уроках фортепіано»
Тема 6. Удосконалення музичної пам'яті			
6	Ознайомлення з різними видами пам'яті	Набуття навичок гри напам'ять	Твори згідно з індивідуальним планом

Вид самоконтролю

Змістовий модуль № 3. Контрольний урок:

1. Гами F – d, B – g;
2. Два етюди на різні види техніки;
3. Музичні поняття і терміни (усна відповідь);
4. Прочитати з листа нескладний твір /індивідуальне творче завдання/.

Змістовий модуль № 4. Залік:

4. Поліфонічний твір.
5. Твір за вибором.
6. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).

2 курс 3 семестр

Змістовий модуль № 5

Студенти повинні знати:

- аплікатурні принципи гам D – h, A – fis;
- основні принципи підбору по слуху творів з акордами T, S, D групи;
- значення музичних понять і термінів: агогіка, кантілена, поліфонія, канон, інвенція, фуга; Cantabile, Dolce, Tranquille, Leggiero, Sostenuto, Grazioso; Molto; Quasi; Meno mosso, Piu mosso.

Студенти повинні вміти:

- грати гами D – h, A – fis у прямому та протилежному русі, в терцію, дециму, сексту; акорди; короткі, довгі та ламані арпеджіо, D₇; хроматичні гами;
- володіти навичками підбору по слуху знайомих мелодій з акордами T, S, D групи.

Змістовий модуль № 6

Студенти повинні знати:

- властивості різних видів поліфонії, їх характерні риси;
- прийоми звуковидобування та виконавські засоби художньої виразності (динаміка, артикуляція, педалізація), притаманні поліфонічним творам.

Студенти повинні вміти:

- працювати з нотним матеріалом під час самостійного опанування технічними труднощами програмних творів;
- розвивати гармонійне і поліфонічне мислення в роботі над музичними творами;
- володіти навичками виконання 2-х, 3-х голосних поліфонічних творів;
- володіти виконавськими засобами художньої виразності (динаміка, агогіка, педалізація) творів кантиленного характеру.

Індивідуальні творчі завдання (ІТЗ)

№	Зміст завдання	Тип контролю
1	Вправи на терції. Підбір по слуху знайомих мелодій із нескладною гармонізацією супроводу (акорди T, S, D групи).	КЗ №5
2	Вивчення самостійно обраного твору естрадного характеру.	Екзамен

Самостійна робота

№	Зміст СР	Форма СР	Література
Тема 1. Вивчення аплікатурних принципів гам D – h, A – fis. Формування технічних навичок			
1	Гра гам D – h, A – fis (у прямому та протилежному русі, в терцію, дециму, сексту), хроматичних гам, акордів, коротких, довгих і ламаних арпеджіо, D ₇ різноманітними штрихами	Закріплення аплікатурних принципів та технічних навичок	О. Ніколаєва «Школа гри на фортепіано» Ю. Левін «Щоденні вправи юного піаніста, зош. 1-2
Тема 2. Засвоєння принципів роботи з нотним матеріалом			
2	Оволодіння нотним текстом та опанування технічних труднощів	Опанування технічних труднощів у програмних творах	Твори згідно з індивідуальним планом
Тема 3. Розвиток поліфонічного, гармонічного мислення			
3	Ознайомлення з видами поліфонії	Закріплення навичок	Твори згідно з індивідуальним

		виконання багатоголосся	планом
Тема 4. Набуття навичок підбору по слуху			
4	Ознайомлення з основними принципами підбору по слуху творів	Гра знайомих мелодій з акордами T, S, D групи	Українські народні пісні та нескладні естрадні твори

Вид самоконтролю

Змістовий модуль № 5. Технічний залік:

1. Гами D – h, A – fis.
2. Два етюдів на різні види техніки.
3. Музичні терміни (усна відповідь)
4. Підбір по слуху знайомих мелодій з акордами T, S, D групи /індивідуальне творче завдання/.

Змістовий модуль № 6. Екзамен:

5. Твір великої форми.
6. Віртуозна п'єса або етюд.
7. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).
8. За бажанням самостійно вивчений твір /індивідуальне творче завдання.

2 курс 4 семестр

Змістовий модуль № 7

Студенти повинні знати:

- аплікатурні принципи гам B – g, Es – c;
- значення понять і визначень: варіаційна форма, варіації, тема з варіаціями; модуляція; фразування; Diocoso; Da capo al Fine; Espressivo; Marcato; maestoso; Trio.

Студенти повинні вміти:

- грати гами B – g, Es – c у прямому та протилежному русі, в терцію, дециму, сексту; акорди; короткі, довгі та ламані арпеджіо, D₇; хроматичні гами;
- підбирати на слух твори з акордами T, S, D групи з більш ускладненою лінією супроводу (гармонічні фігурації).

Змістовий модуль № 8

Студенти повинні знати:

- основні ознаки художньо-образного виконання творів;

- прийоми звуковидобування та виконавські засоби музичної виразності (темп, динаміка, ритм, артикуляція) творів.

Студенти повинні вміти:

- підбирати на слух твори з акордами T, S, D групи;
- самостійно опрацьовувати партії ансамблевих творів;
- розкривати музично-художній образ творів з використанням всіх виконавських засобів художньої виразності.
- володіти навичками виконавських прийомів в ансамблі;
- аналізувати і порівнювати різні варіанти художньої інтерпретації музичних творів у виконанні видатних піаністів.

Індивідуальні творчі завдання (ІТЗ)

№	Зміст завдання	Форма контролю
1	Підбір знайомих мелодій з більш ускладненою лінією супроводу (гармонічні фігурації).	Перевірка на занятті
2	Вивчення самостійно обраного твору.	Перевірка на занятті

Самостійна робота

№	Зміст СР	Форма СР	Література
Тема 1. Вивчення аплікатурних принципів гам В – g, Es – с. Розвиток технічних навичок			
1	Гра гам В – g, Es – с (у прямому та протилежному русі, в терцію, дециму, сексту), хроматичних гам, акордів, коротких, довгих і ламаних арпеджіо, D ₇	Закріплення аплікатурних принципів	О. Ніколаєва «Школа гри на фортепіано», Ю. Левін «Щоденні вправи юного піаніста, зош. 1-2
Тема 4. Удосконалення навичок гри в ансамблі			
2	Вивчення окремо партій ансамблів	Закріплення навичок ансамблевої гри	Ансамбль згідно з індивідуальним планом
Тема 3. Розвиток творчого професійного мислення			
3	Робота над художнім образом	Прослуховування та порівняльний аналіз творів у виконанні видатних піаністів	Програмні твори

Тема 4. Удосконалення навичок підбору на слух			
4	Розвиток навичок підбору по слуху творів з більш ускладненою лінією супроводу	Підбір по слуху творів з гармонічними фігураціями	Самостійний підбір мелодій

Вид самоконтролю

Змістовий модуль № 7. Контрольний урок:

1. Гама В – g, Es – c.
2. Два етюди на різні види техніки.
3. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).
4. Підібрати твір із гармонічними фігураціями у партії супроводу.

Змістовий модуль № 8. Залік:

4. Поліфонічний твір.
5. Твір розгорнутої форми.

Музичні поняття і терміни (усна відповідь).

3 курс 5 семестр

Змістовий модуль № 9

Студенти повинні знати:

- аппікатурні принципи гам А – fis, E – cis;
- основні принципи транспонування творів;
- значення понять і термінів: Sempre, Simile; Poco a poco, Pochissimo; Scherzando, Energico, Cantando; Assai; гліссандо; поліритмія; пастораль.

Студенти повинні вміти:

- грати гама А – fis, E – cis у прямому та протилежному русі, в терцію, дециму, сексту; акорди; короткі, довгі та ламані арпеджіо, D7, 3m VII7; хроматичні гама у прямому та протилежному русі;
- володіти навичками транспонування нескладних музичних творів на m2 та b2 (1клас ДМШ).

Змістовий модуль № 10

Студенти повинні знати:

- особливості музичних стилів композиторів і виконавців різних епох;
- найбільш доцільні прийоми роботи над поточним репертуаром.

Студенти повинні вміти:

- аналізувати, порівнювати і оцінювати виконання музичних творів, почутих на заліку;
- оцінити власне виконання;
- розвивати творче професійне мислення в роботі над музично-художнім образом творів з використанням всіх виконавських засобів художньої виразності.

Індивідуальні творчі завдання (ІТЗ)

№	Зміст завдання	Тип контролю
1	Транспонування творів із нескладною формою та фактурою на м2 та б2.	КЗ № 9
2	Слухання, аналіз, обговорення та оцінювання студентами творів, виконаних на екзамені	Екзамен

Самостійна робота

№	Зміст СР	Форма СР	Література
Тема 1. Вивчення аплікатурних принципів гам А – fis, Е – cis. Розвиток технічних навичок			
1	Гра гам А – fis, Е – cis (у прямому та протилежному русі, в терцію, дециму, сексту), хроматичних гам, акордів, коротких, довгих і ламаних арпеджіо, D ₇ , Зм VII ₇ ; хроматичні гами у прямому та протилежному русі	Закріплення аплікатурних принципів та технічних навичок	О. Ніколаєва «Школа гри на фортепіано» Ю. Левін «Щоденні вправи юного піаніста, зош. 1-2
Тема 2. Розвиток творчого професійного мислення			
2	Робота над художнім образом	Порівняльний аналіз творів у виконанні видатних піаністів	Програмні твори
Тема 3. Розвиток поліфонічного, гармонічного мислення			
3	Ознайомлення з видами поліфонії	Закріплення навичок	Твори згідно з індивідуальним планом
Тема 4. Набуття навичок транспонування			
4	Ознайомлення з основними прийомами транспонування	Закріплення навичок на вправах	Педагогічний репертуар ДМШ 1 класи

Вид самоконтролю

Змістовий модуль № 9. Технічний залік:

1. Гами A – fis, E – cis.
2. Два етюди на різні види техніки.
3. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).
4. Транспонування творів із нескладною формою та фактурою на м2 та б2 /індивідуальне творче завдання/.

Змістовий модуль № 10. Екзамен:

5. Твір композиторів епохи Бароко.
6. Твір композиторів національних шкіл.
7. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).
8. Слухання, аналіз та обговорення студентами творів, виконаних на екзамені індивідуальне творче завдання.

3 курс 6 семестр

Змістовий модуль № 11

Студенти повинні знати:

- аплікатурні принципи гам Es – c, As - f;
- основні принципи транспонування творів;
- значення музичних понять і термінів: Animato, Appassionato, Spirito; Stringendo; Rubato; фантазія.

Студенти повинні вміти:

- транспонувати нескладні твори (1 клас ДМШ);
- грати гами Es – c, As - f у прямому та протилежному русі, в терцію, дециму, сексту; акорди; короткі, довгі та ламані арпеджіо, Д7, Зм VII7; хроматичні гами у прямому та протилежному русі.

Змістовий модуль № 12

Студенти повинні знати:

- виконавські закономірності різних типів акомпанементів солісту;
- стилістичні особливості творів композиторів різних епох.

Студенти повинні вміти:

- самостійно долати виконавські труднощі у музичних творах;
- володіти навичками музично-виконавських прийомів у спільній діяльності з солістом-вокалістом;
- обирати доцільні виконавські прийоми та засоби музичної виразності для найбільш адекватного відтворення художнього образу та стилістики творів композиторів різних епох;

- виховувати артистизм та виконавську витримку під час концертних виступів.

Індивідуальні творчі завдання (ІТЗ)

№	Зміст завдання	Тип контролю
1	Транспонування творів (1 клас ДМШ)	Перевірка на занятті
	Читання хорових партитур за індивідуальним планом з диригування	КЗ № 11
2	Ознайомлення із самостійно обраним твором	Перевірка на занятті

Самостійна робота

	Зміст СР	Форма СР	Література
Тема 1. Вивчення аплікатурних принципів гам Es – c, As – f. Розвиток технічних навичок			
1	Гра гам Es – c, As - f (у прямому та протилежному русі, в терцію, дециму, сексту), хроматичних гам, акордів, коротких, довгих і ламаних арпеджіо, D ₇ , Зм VII ₇ ; хроматичні гами у прямому та протилежному русі	Закріплення аплікатурних принципів та технічних навичок	О. Ніколаєва «Школа гри на фортепіано», Ю. Левін «Щоденні вправи юного піаніста, зош. 1-2
Тема 2. Виховання виконавської витримки та артистизму			
2	Подолання виконавських труднощів у музичних творах	Поглиблене опрацювання навичок виконання творів різних композиторів	Твори згідно з індивідуальним планом
Тема 3. Розвиток творчого професійного мислення			
3	Робота над художнім образом	Прослуховування та порівняльний аналіз творів у виконанні видатних піаністів	Програмні твори
Тема 4. Удосконалення навичок транспонування творів			
4	Засвоєння прийомів транспонування творів у тональності 1-го ступеня спорідненості	Закріплення навичок транспонування	Педагогічний репертуар ДМШ, 1 клас

Тема 5. Формування навичок гри акомпанементу			
5	Гра акомпанементу та удосконалення виконавських труднощів	Поглиблене опрацювання навичок, набутих на заняттях	Акомпанемент згідно з індивідуальним планом

Вид самоконтролю

Змістовий модуль № 11. Контрольний урок:

1. Гами Es – c, As - f .
2. Два етюди на різні види техніки.
3. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).
4. Прочитати з листа нескладний хоровий твір (2-х голосний) /індивідуальне творче завдання/.

Змістовий модуль № 12. Залік:

4. Твір великої форми.
5. Твір за вибором.
6. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).

4 курс 7 семестр

Змістовий модуль № 13

Студенти повинні знати:

- основні принципи читання хорових партитур;
- прийоми підбору та гри вправ до вокальних розспівувань;
- аплікатурні принципи гам H – gis;
- значення музичних понять і термінів: Barcarolle, Ballade, Capriccio, Concerto; Delicate, Deciso; Mystery; Basso ostinato; прелюдія, сюїта.

Студенти повинні вміти:

- грати гами H – gis у прямому та протилежному русі, в терцію, дециму, сексту; акорди; короткі, довгі та ламані арпеджіо, Д7, Зм VII7; хроматичні гами у прямому та протилежному русі;
- грати вправи до вокальних розспівувань;
- читати хорові партитури з простою фактурою (2-х голосні та з елементами 3-х голосся).

Змістовий модуль № 14

Студенти повинні знати:

- стилістичні особливості виконання творів вітчизняних та зарубіжних класиків.

Студенти повинні вміти:

- досягти єдності музично-виконавських прийомів у сумісному виконанні з солістом-вокалістом;
- удосконалювати творчі навички роботи над музично-художнім образом творів з використанням всіх виконавських засобів художньої виразності;
- виховувати виконавську витримку та артистизм під час концертних виступів;
- володіти засобами вираження образного змісту творів вітчизняної та зарубіжної класики.

Індивідуальні творчі завдання (ІТЗ)

№	Зміст завдання	Тип контролю
1	Читання з листа хорових партитур з елементами 3-х голосся	КР №13
2	Ознайомлення із самостійно вибраним твором	Перевірка на занятті

Самостійна робота

	Зміст СР	Форма СР	Література
Тема 1. Вивчення аплікатурних принципів гам Н – gis. Удосконалення технічних навичок			
1	Гра гам Н – gis (у прямому та протилежному русі, в терцію, дециму, сексту), хроматичних гам, акордів, коротких, довгих і ламаних арпеджіо, Д ₇ , Зм VII ₇ ; хроматичні гами у прямому та протилежному русі	Закріплення аплікатурних принципів та технічних навичок	О. Николаєва «Школа гри на фортепіано» Ю. Левін «Щоденні вправи юного піаніста, зош. 1-2
Тема 2. Виховання виконавської витримки та артистизму			
2	Подолання виконавських труднощів у музичних творах	Поглиблене опрацювання навичок виконання творів різних композиторів	Твори згідно з індивідуальним планом
Тема 3. Удосконалення навичок читання хорових партитур			

3	Засвоєння основних принципів читання хорових партитур	Закріплення навичок на вправах	Твори згідно з індивідуальним планом з диригування
Тема 4. Розвиток навичок підбору вправ до вокальних розспівувань			
4	Ознайомлення з основними прийомами підбору та гри вправ до вокальних розспівувань	Підбір вправ	
Тема 5. Удосконалення навичок гри акомпанементу			
5	Гра акомпанементу та удосконалення виконавських труднощів	Поглиблене опрацювання навичок, набутих на заняттях	Акомпанемент згідно з індивідуальним планом

Вид самоконтролю

Змістовий модуль № 13. Контрольний урок:

1. Гами H – gis.
2. Два етюди (віртуозна п'єса та етюд на октавну техніку).
3. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).
4. Читання з листа хорових партитур з елементами 3-х голосся /індивідуальне творче завдання/.

Змістовий модуль №14. Залік:

4. Поліфонічний твір.
5. Три п'єси з дитячого репертуару.
6. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).

4 курс 8 семестр

Змістовий модуль № 15

Студенти повинні знати:

- аплікатурні принципи гам Des – b;
- значення музичних термінів: Tempo rubato, Ad libitum; Risoluto; Meno mosso, Più mosso; Soul Jazz; гліссандо; поліритмія; рондо.

Студенти повинні вміти:

- грати гами Des – b у прямому та протилежному русі, в терцію, дециму, сексту; акорди; короткі, довгі та ламані арпеджіо, D7, 3m VII7; хроматичні гами у прямому та протилежному русі;
- читати з листа нескладні хорові твори;
- підбирати і грати вправи до вокальних розспівувань.

Змістовий модуль № 16

Студенти повинні знати:

- стилістичні особливості виконання сучасних та джазових творів.

Студенти повинні вміти:

- аналізувати, порівнювати і оцінювати виконання музичних творів, почутих на заліку; оцінити власне виконання;
- розвивати творче професійне мислення в роботі над музично-художнім образом сучасних та джазових творів з використанням всіх виконавських засобів художньої виразності;
- володіти навиками відтворення стилістичних особливостей сучасної музики та джазу у виконавських прийомах.

Індивідуальні творчі завдання (ІТЗ)

№	Зміст завдання	Тип контролю
1	Слухання, аналіз, обговорення та оцінювання студентами творів, виконаних на заліку	Перевірка на занятті
2	Вивчення одного самостійно обраного акомпанементу солісту-вокалісту	Перевірка на занятті

Самостійна робота

	Зміст СР	Форма СР	Література
Тема 1. Вивчення аплікатурних принципів гам Des – b. Удосконалення технічних навичок			
1	Гра гам Des – b (у прямому та протилежному русі, в терцію, дециму, сексту), хроматичних гам, акордів, коротких, довгих і ламаних арпеджіо, D ₇ , 3m VII ₇ ; хроматичні гами у прямому та протилежному русі	Закріплення аплікатурних принципів та технічних навичок	О. Ніколаєва «Школа гри на фортепіано» Ю. Левін «Щоденні вправи юного піаніста, зош. 1-2
Тема 2. Оволодіння професійним мисленням, вмінням самостійно оцінювати своє виконання			
2	Робота над програмним матеріалом	Поглиблене опрацювання знань, набутих за весь період	Програмний репертуар

		навчання	
Тема 3. Вивчення вправ для розспівування хору			
3	Вибір та гра вправ	Закріплення навичок на вправах	Самостійний підбір вправ
Тема 3. Удосконалення навичок читання хороших партитур			
4	Засвоєння основних принципів читання хороших партитур	Закріплення навичок на вправах	Твори згідно з індивідуальним планом з диригування

Вид самоконтролю

Змістовий модуль № 15. Контрольний урок:

1. Гама Des – b.
2. Два етюди на різні види техніки.
3. Музичні поняття і терміни (усна відповідь).

Змістовий модуль № 16. Екзамен:

4. Твір великої форми.
5. П'єса за вибором.
6. За бажанням один самостійно вивчений твір /індивідуальне творче завдання/.
7. Слухання, аналіз, обговорення та оцінювання студентами творів, виконаних на екзамені /ІТЗ/.

5. Загальні методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни «Спецінструмент (фортепіано)»

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння програмовим нотним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Самостійна робота повинна бути конкретною за своєю спрямованістю і супроводжуватися ефективним контролем та оцінкою її результатів. Зміст самостійної роботи студента з дисципліни «Спецінструмент (фортепіано)» визначається робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача по класу фортепіано.

Самостійна робота з дисципліни «Спецінструмент (фортепіано)» може включати різні *форми*, які визначаються робочою програмою. Умовно самостійну роботу студентів можна розділити на *базову* і *додаткову*.

Базова самостійна робота забезпечує підготовку студента до аудиторних занять і контрольних заходів з усіх дисциплін навчального плану. Результати цієї підготовки виявляються в активності студента на заняттях, при виконанні ним контрольних робіт, тестових завдань та інших видів робіт.

Базова самостійна робота студентів може включати такі види робіт:

- опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури;
- пошук (підбір) і огляд літератури й електронних джерел інформації з індивідуально заданої проблеми навчального курсу;
- виконання домашніх завдань;
- переклад текстів з іноземних мов;
- самостійна творча робота;
- самостійне прослуховування музичних творів;
- вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- практикум з навчальної дисципліни з використанням програмного забезпечення;

- підготовка до практичних занять;
- підготовка до написання контрольних робіт, інших форм поточного контролю;
- систематизація вивченого матеріалу перед екзаменом.

Додаткова самостійна робота спрямована на поглиблення і закріплення знань студента, розвиток аналітичних навичок з проблематики конкретної навчальної дисципліни. Вона може включати такі види робіт:

- науково-дослідницька робота, участь у наукових студентських конференціях, семінарах, олімпіадах, творчих конкурсах;
- аналіз наукових публікацій з визначеної викладачем теми;
- аналіз фактичних матеріалів за заданою темою, складання схем і побудова моделей на основі конкретних матеріалів;
- проведення музикознавчих та інших досліджень у позааудиторний час;
- написання реферату за заданою проблематикою;
- написання статей;
- підготовка рецензії на наукову статтю;
- бібліографічний огляд літератури за заданою проблематикою;
- розробка мультимедійної презентації;
- написання комп'ютерної програми;
- розробка системи вправ, практичних задач, ситуативних завдань (діалоги, полілоги, монологи, проекти, дискусія);
- виконання індивідуальних завдань;
- підготовка хронологічних таблиць;
- оформлення нотних прикладів, таблиць і схем;
- підготовка термінологічних словників;

Самостійна робота забезпечується:

- інформаційними ресурсами (довідники, підручники, навчальні посібники, банки індивідуальних завдань, нотні матеріали тощо);
- комп'ютерною технікою;
- бібліотечними приміщеннями і ресурсами, навчальними кабінетами, комп'ютерними класами, лабораторіями, фонокабінетами тощо;
- методичними матеріалами (вказівки, практикуми, рекомендації);
- матеріалами для здійснення контролю (екзаменаційні білети, контрольні завдання, тести);
- консультаціями з боку викладача;
- можливістю публічного обговорення теоретичних або практичних результатів, отриманих студентом самостійно (диспути, круглі столи, наукові семінари, конференції, олімпіади, конкурси, концерти).

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни, а саме:

- програми з усіх навчальних дисциплін;
- програми усіх видів практик;
- підручники, навчальні посібники, нотна та інша навчально-методична література;
- наукова, фахова монографічна і періодична література;
- інструктивно-методичні матеріали, вказівки до семінарських, практичних та індивідуальних занять;
- завдання до семінарських, практичних і індивідуальних занять;
- контрольні роботи з навчальних дисциплін;
- методичні вказівки до виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань;

- методичні вказівки до виконання курсових, кваліфікаційних, бакалаврських, магістерських робіт;
- переліки тестових питань.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента. Контроль самостійної роботи і оцінка її результатів включає:

- самоконтроль і самооцінку студента;
- контроль і оцінку з боку викладача, кафедри, дирекції, ректорату, державних екзаменаційних і атестаційних комісій, державних інспекцій тощо.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- проведення екзамену;
- виконання концертної програми;
- тестування;
- колоквіум;
- проведення контрольних робіт;
- письмові чи усні опитування студентів;
- перевірка домашніх завдань;
- перевірка індивідуальних завдань;
- перевірка творчих завдань;
- академконцерт, технічний залік;

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння програмовим нотним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Самостійна робота повинна бути конкретною за своєю спрямованістю і супроводжуватися ефективним контролем та оцінкою її результатів. Зміст самостійної роботи студента з навчальної дисципліни «Профільний інструмент (фортепіано)» визначається робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача по класу фортепіано.

Індивідуальне заняття виступає як зразок для самостійної домашньої роботи студента. Постійне удосконалення прийомів самостійної роботи –

необхідна умова успіхів студента, а також можливості поєднувати навчання музикою і загальноосвітніми предметами. Допомога педагога в організації домашніх завдань студента, в складанні розкладу його «робочого дня» є особливо вагомим.

Заохочення самостійного музикування. Постійний розвиток навичок самостійного розбору музичного твору й читки з листа – необхідної умови розширення музичного кругозору студента. Вироблення звички самоконтролю вивченого музичного матеріалу.

Виконання студентами самостійно вивчених творів – один з методів виховання й одночасно форма перевірки музичних даних студента та міцності засвоєних ним даних. Своєчасна зміна методів впливу, вміння викладача відповідати на запитання, переконувати, допомагати у подоланні сумнівів та труднощів, які виникають під час самостійного опрацювання того чи іншого музичного твору.

Необхідність регулярної роботи за інструментом, розвиток власних виконавських можливостей, постійне вивчення музичної та фортепіанної літератури, над якою проводиться робота над фортепіанними творами. Захопленість самостійною діяльністю, зацікавленість у досягненні успіхів. Почуття відповідальності, висока вимогливість до себе, готовність вислухати та використати критичні зауваження. Вміння вчитися на власних та чужих помилках.

Знайомство з різними методами викладання гри на фортепіано. Вивчення методичної літератури та вміння використовувати її у роботі.

Обмін досвідом, відвідування індивідуальних занять інших студентів.

6. Творчі завдання для самостійного опрацювання

№ тем	Зміст завдання	К-сть годин	Література	Академічний контроль
	Поглиблене ознайомлення з текстом поліфонічного твору		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Вивчення нотного тексту поліфонічного твору		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Поглиблене ознайомлення з текстом твору крупної форми		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Вивчення нотного тексту твору великої форми		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Поглиблене ознайомлення з текстом твору кантиленного характеру		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Вивчення нотного тексту твору кантиленного характеру		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Поглиблене ознайомлення з текстом віртуозного твору.		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Вивчення нотного тексту віртуозного твору		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Формування програми техніко-тактичних дій інтерпретації поліфонічного твору.		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Динамічний план інтерпретації поліфонічного твору.		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Зорові та слухо-моторні уявлення піаніста у процесі формування інтерпретаційної моделі поліфонічного твору.		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Формування програми техніко-тактичних дій інтерпретації твору великої форми.		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Динамічний план інтерпретації твору великої форми.		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Зорові та слухо-моторні уявлення піаніста у процесі формування інтерпретаційної моделі твору великої форми.		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Динамічний план інтерпретації твору кантиленного характеру		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Формування програми техніко-тактичних дій інтерпретації твору кантиленного характеру		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Зорові та слухо-моторні уявлення піаніста у процесі формування інтерпретаційної моделі твору кантиленного характеру		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Динамічний план інтерпретації віртуозного твору.		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Художньо-виконавська образність та стилістична достовірність інтерпретаційної моделі музичних творів.		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Поліваріантність фортепіанної інтерпретації.		Нотний текст	Індивідуальне заняття

	Удосконалення технічних прийомів відповідно до художнього задуму.		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Відпрацювання варіантів педалізації та оркестрового урізноманітнення звучання фортепіанних творів.		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Удосконалення змістовного та виразного виконання.		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Цілісне усвідомлення твору при реалізації виконавських завдань.		Нотний текст	Індивідуальне заняття
	Співставлення результатів діяльності з художньою концептуально-інтерпретаційною моделлю фортепіанних творів		Нотний текст	Індивідуальне заняття

7. Орієнтовний репертуар для самостійного опрацювання

ПОЛІФОНІЧНІ ТВОРИ

- Бах Й.С. Двохголосні інвенції /на вибір/.
- Бах Й.С. Трьохголосні інвенції Мі мажор, мі мінор, сі мінор.
- Бах Й.С. «Добре темперований клавір», т. I: прелюдії і фуги до мінор, Ре мажор, ре мінор, соль мінор, Сі-бемоль мажор.
- Бах Й.С. «Добре темперований клавір», т. II: прелюдії і фуги до мінор, ре мінор, фа мінор.
- Бах Й.С. Французька сюїта до мінор.
- Бах Й.С.–Кабалевський Д. Маленькі прелюдії і фуги До мажор № 1, Фа мажор № 4.
- Гендель Г.Ф. Сарабанда ре мінор.
- Глінка М. Поліфонічна п'єса ре мінор. Фуги Мі-бемоль мажор, ля мінор.
- Колесса М. Пасакалія, скерцо, фуга.
- Лядов А. Тв. 3. Фуга соль мінор. Тв. 41 Фуга ре мінор.
- Мендельсон Ф. Прелюдії і фуги мі мінор, фа мінор.
- Мясковський М. Фуга «Елегійний настрій», Двохголосна фуга соль мінор тв. 78.
- Нижанківський Н. Прелюдія і фуга до мінор.
- Хіндеміт П. Інтерлюдія і фуга в тоні фа, Інтерлюдія і фуга в тоні мі-бемоль.
- Шостакович Д. Прелюдії і фуги тв. 87: До мажор, Ре мажор, мі мінор, Ля мажор.
- Щедрін Р. Прелюдія і фуга ля мінор.
- Щуровський Ю. Інвенція Ля мажор. Хроматична прелюдія і фуга ре мінор.
- Юцевич Є. Інвенція на тему української народної пісні «Сонце низенько».

ТВОРИ ВЕЛИКОЇ ФОРМИ

СОНАТИНИ

- Беркович І. Сонатина Соль мажор.
- Бетховен Л. Сонатина Соль мажор.
- Діабеллі А. Сонатина Фа мажор.
- Жилінський А. Сонатина Соль мажор.
- Кабалевський Д. Сонатини До мажор, ля мінор.
- Кажлаєв М. Романтична сонатина.
- Клементі М. Сонатини тв. 36 : До мажор № 1, Соль мажор № 2, До мажор № 3.
- Колесса М. Сонатина ч. 1 «Слідами Довбуша», ч. 2 ноктюрн «Довбуш і Дзвінка», ч. 3 «Біля вогнища».
- Моцарт В.А. Сонатини До мажор, Ля мажор, соль мінор.
- Пейко М. Сонатина-казка.

Равель М. Сонатина.
Раков М. Сонатина мі мінор, Ре мажор.
Салютринська Т. Сонатина Соль мажор.
Хачатурян А. Сонатина До мажор.
Чимароза Д. Сонатина ре мінор.

СОНАТИ

Бетховен Л. Сонати /на вибір/.
Бортнянський Д. Соната Сі-бемоль мажор, До мажор.
Вебер К. Соната Ля-бемоль мажор.
Гайдн Й. Сонати /на вибір/.
Гріг Е. Соната мі мінор тв.7.
Клементі М. Соната фа-дієз мінор.
Метнер М. Соната-казка тв. 25, до мінор №1.
Моцарт В.А. Сонати Соль мажор /К. № 283/, Ре мажор / К. № 311 /, Фа мажор /К. № 332/, До мажор /К. № 545/, Фа мажор /К. № 347/, Сі-бемоль мажор /К. № 570/.
Мяковський М. Соната Сі мажор тв.64 № 1.
Прокоф'єв С. Сонати ре мінор № 2, ля мінор № 3.
Ревуцький Л. Соната тв. 1.
Скарлатті Д. Сонати / на вибір/.
Шуберт Ф. Соната тв. 42 ля мінор, ч. 1, тв. 120 Ля мажор, тв. 122 Мі-бемоль мажор, тв. 164 ля мінор, ч. 1.
Шуман Ф. Соната соль мінор.

ВАРІАЦІЇ

Беркович І. Варіації мі мінор, варіації на тему Паганіні.
Бетховен Л. Дев'ять варіацій Ля мажор. Шість варіацій Ре мажор.
Тринадцять варіацій на тему Діттерсдорфа.
Брамс Й. Варіації на угорську тему Ре мажор тв. 21 № 2.
Вебер К. Анданте з варіаціями тв. 3.
Витвицький Й. Варіації «Українка».
Гайдн Й. Варіації Мі-бемоль мажор.
Гендель Г. Варіації з сюїти № 5 Мі мажор.
Глінка М. Варіації на тему романсу «Соловей» О. Аляб'єва, варіації на шотландську тему.
Дичко Л. Варіації.
Жупанович Л. Варіації на тему дитячої пісні.
Зірінг В. Варіації тв. 40.
Кабалевський Д. П'ять варіацій тв.5 № 1, Легкі варіації ля мінор тв. 40
Куперен Ф. Варіації на тему «Все вперед».
Лизогуб О. Українська пісня з варіаціями «Не ходи, Грицю на вечорниці».
Мяковський М. Прості варіації.

Рамо Ж. Гавот з варіаціями ля мінор.
Скорик М. Варіації.
Франк Ц. Симфонічні варіації.
Шамо І. Варіація-фантазія.
Шопен Ф. Варіації Мі мажор.
Шуман Ф. Варіації на тему АБЕГГ.
Щуровський Ю. Тема з варіаціями «Ой у лісі калина».

КОНЦЕРТИ

Бах Й.С. Концерти Ля мажор, фа мінор ч. І. Італійський концерт.
Бетховен Л. Концерт До мажор тв. 15.
Вебер К. Концертштюк фа мінор.
Гайдн Й. Концерт Ре мажор ч. 1.
Гендель Г. Концерт соль мінор
Ешпай А. Концерт пам'яті М. Равеля.
Кос-Анатольський А. Концерт фа мінор.
Людкевич С. Концерт фа-дієз мінор.
Мендельсон Ф. Концерт соль мінор № 1.
Моцарт В.А. Концерти ре мінор №20, К.466, Ля мажор №23, К.488.
Сен-Санс К. Концерт № 2 соль мінор.
Шостакович Д. Концерт № 2.
Штогаренко А. Концертіно.

ТВОРИ МАЛОЇ ФОРМИ

Аренський А. Романс.
Бабаджанян А. Елегія соль мінор.
Барвінський В. Прелюдії.
Барток Б. Мікрокосмос.
Бетховен Л. Багателі тв. 33, тв. 119, Екосези: Мі-бемоль мажор, Соль мажор.
Волков В.30 п'єс для фортепіано. Вечірня пісня. Чотири п'єси.
Гайдн І. Менует Соль мажор.
Гедіке А. Тв. 6. №№ 5, 8, 15, 19. Тв. 58.
Прелюдія. Гендель Г. Арія ре мінор, Менует мі мінор.
Глієр Р. Арлекін. Романс тв. 31.
Гречанінов А. Скарга, Тв. 98. Дитячий альбом (твори за вибором). Тв. 123.
Намисто (за вибором).
Гріг Е. Ноктюрн. Поетичні картинки.
Дваріонас Б. Маленька сюїта: Прелюдія
Дебюссі К. Арабеска Мі мажор, Дитячий куток, прелюдії «Дівчина з волоссям кольору льону», «Затонулий собор».

Колесса М. «Дрібнички», «Картини Гуцульщини».
Косенко В. Поеми-легенди тв. 12, «24 дитячі п'єси».
Ліст Ф. Ноктюрн № 3 «Мрії кохання», «Втіха» Ре-бемоль мажор №3, Рапсодії №5, №8, №11.
Лисенко В. «Елегія» тв. 41 № 3, «Сумний спів», Друга рапсодія тв. 18.
Людкевич С. «Гумореска».
Лядов А. Вальс фа-дієз мінор.
Мендельсон Ф. Пісні без слів.
Нижанківський Н. Інтермеццо, «Коломийка», «Спомин».
Прокоф'єв С. Швидкоплинності тв. № 22, Дитяча музика.
Рахманінов С. «Гумореска» тв. 10, прелюдії тв. 32 Соль мажор, соль-дієз мінор, ля мінор; елегія тв. 3 № 1.
Ревуцький Л. Прелюдії тв. 4, тв. 7.
Скрябін О. Прелюдії тв. 11. Поеми тв. 32.
Степовий Я. Прелюдія ля мінор.
Хачатурян А. Токата.
Чайковський П. «Дитячий альбом», «Пори року».
Шопен Ф. Прелюдії, мазурки, ноктюрни.
Шостакович Д. Три фантастичні танці тв. 5.
Штогаренко А. Етюди-картини (за вибором).
Шуберт Ф. Музичні моменти.
Шуман Р. Альбом для дітей та юнацтва, фантастичні п'єси тв. 12 «Метелики»

8. Перелік питань для самостійного опрацювання

1. Фортепіанна педагогіка як частина загальної педагогіки.
2. Методика викладання гри на фортепіано – теоретична основа фортепіанної педагогіки.
3. Зв'язок методики з історією піанізму і теорією фортепіанного виконавства.
4. Основні принципи навчання гри на фортепіано.
5. Урахування вікових особливостей при навчанні гри на фортепіано
6. Відповідальність педагога за професійний розвиток учня, за формування його естетичного світогляду і морального обличчя.
7. Музичні здібності, необхідні для навчання гри на фортепіано.
8. Музичний слух і його різновиди.
9. Музична пам'ять. Комплексність пам'яті, її види та їх взаємозв'язок.
10. Роль виконавської уваги.
11. Виховання сили і яскравості музичної уяви.
12. Основні принципи роботи з початківцями.
13. Основи початкового навчання гри на фортепіано.
14. Організація посадки ігрового апарату учня.
15. Координація слухових уявлень та ігрових рухів з навичками орієнтації на клавіатурі.
16. Вивчення нотної грамоти.
17. Фортепіанний урок як основна форма педагогічного процесу.
18. Особливості індивідуальних занять музикою.
19. Робота над музичним твором як основа процесу навчання гри на фортепіано.
20. Поділ процесу роботи над музичним твором на три етапи.
21. Початок роботи над музичним твором.
22. Різноманітні форми знайомства з новим твором.
23. Нотний текст – головне джерело наших знань про фортепіанний твір.
24. Поступове опрацювання музичного твору, робота над окремими частинами, різноманітними деталями.
25. Робота над цілісністю форми і можливою завершеністю виконання.
26. Засоби виразності піаністичного виконання.
27. Особливості звукоутворення на фортепіано.
28. Динаміка. Шкала динамічних градацій.
29. Робота над метро-ритмом.
30. Робота над мелодією.
31. Аплікатура. Поняття «найкращої» аплікатури, критерії її встановлення.
32. Педалізація. Особливості роботи над педаллю.

33. Поняття виконавської техніки.
34. Робота над поліфонічними творами.
35. Прийоми розучування поліфонічних творів.
36. Класифікація видів фортепіанної техніки.
37. Тренування технічної витримки. Гами, арпеджіо, акорди.
38. Робота над конструктивними та художніми етюдами.
39. Робота над п'єсами малої форми.
40. Робота над творами великої форми.
41. Самостійна домашня робота між уроками.
42. Клавірне мистецтво Західної Європи у XVI –XVII ст.
43. Клавірна творчість Й.С.Баха.
44. Клавірна творчість Г.Генделя.
45. Сонати Д.Скарлатті.
46. Фортепіанна творчість Й.Гайдна.
47. Фортепіанна творчість В.Моцарта.
48. Фортепіанна творчість Л.Бетховена.
49. Механічна школа. Педагогічні принципи К.Черні, М.Клементі, І.Мошелеса, І.Гуммеля.
50. Педагогічні принципи романтиків. Р.Шуман, Ф.Ліст, Ф.Шопен.
51. Національні школи фортепіанного мистецтва у другій половині XIX ст.
52. Нові тенденції у фортепіанному мистецтві початку XX ст. Фортепіанна творчість К.Дебюссі та М.Равеля. Естетика об'єктивного виконання творів І.Стравінського, П.Хіндемита, А.Шенберга.
53. Фортепіанна творчість С.Рахманінова.
54. Фортепіанна творчість С.Прокоф'єва.
55. Видатні педагоги-піаністи XX –XXI ст.
56. Видатні виконавці-піаністи XX –XXI ст.
57. Фортепіанне мистецтво на Україні.
58. Фортепіанні твори композиторів долисенківського періоду.
59. Фортепіанна творчість М.Лисенка.
60. Фортепіанна творчість В.Сокальського, В.Пухальського, К.Стеценка, Я.Степового.
61. Розвиток фортепіанного мистецтва Галичини.
62. Фортепіанна творчість О.Нижанківського, І.Воробкевича, Д.Січинського, Н.Нижанківського, В.Барвінського.
63. Фортепіанна творчість С.Людкевича, В.Косенка, Л.Ревуцького, Б.Лятошинського, М.Колесси, М.Дремлюги, Л.Дичко, А.Кос-Анатольського, М.Скорика, І.Шамо та інших українських композиторів.
64. Відомі українські піаністи-виконавці.
65. Шляхи і методи підвищення кваліфікації педагогів-піаністів.

9. Методичне забезпечення

№ з/п	Найменування посібника, методичних вказівок	Види занять, на яких використовуються навчально-методичні матеріали
1	Баренбойм Л. А. Путь у музицированию. Школа игры на фортепиано / Л. А. Баренбойм, Ф. Д. Брянская, Н. Н. Перунова. – Л. : Сов. композитор, 1980. – 184 с.	Індивідуальні заняття
2	Бах И. С. Инвенции (двухголосные и трехголосные) / И. С. Бах. – К. : Муз. Украина, 1984. – 87 с.	Індивідуальні заняття
3	Барвінський В. Колядки і щедрівки: для фортепіано зі словесним текстом / В. Барвінський. – Тернопіль : Збруч, 1997. – 22 с.	Індивідуальні заняття
4	Барвінський В. Прелюдії для фортепіано / В. Барвінський. – К. : Муз. Україна, 1964. – 28 с.	Індивідуальні заняття
5	Бетховен Л. Соната фа мінор. Тв. 2. № 1. / Л. Бетховен ; за ред. О. Гольденвейзера. – К. : Муз. Україна, 1993. – 20 с.	Індивідуальні заняття
6	Бетховен Л. Соната до дієз мінор. Тв. 27. № 2 / Л. Бетховен ; за ред. О. Гольденвейзера. – К. : Муз. Україна, 1982. – 15 с.	Індивідуальні заняття
7	Білаш О. Тетянин альбом. Фортепіанні п'єси для дітей / О. Білаш. – К. : Муз. Україна, 2002. – 40 с.	Індивідуальні заняття
8	Гайдн Й. Сонати для фортепиано / Й. Гайдн. – М. : Музгиз, 1956. – 170 с.	Індивідуальні заняття
9	Гами, тризвуки, арпеджіо: для фортепіано / Упор. І. М. Рябов. – К. : Муз. Україна, 1977. – 80 с.	Індивідуальні заняття
10	Гнесина Е. Фортепианная азбука / Е. Гнесина. – М. : Сов. композитор, 1979. – 26 с.	Індивідуальні заняття
11	Клементи М. Сонатини для фортепіано. Тв. 36. / М. Клементи. – К. : Муз. Україна, 1993. – 23 с.	Індивідуальні заняття
12	Колесса М. Сонатина / М. Колесса. – К. : Мистецтво, 1953. – 19 с.	Індивідуальні заняття

13	Косенко В. 24 дитячі п'єси для фортепіано / В. Косенко. – К. : Муз. Україна, 1994. – 62 с.	Індивідуальні заняття
14	Лизогуб О. П'єси для фортепіано / О. Лизогуб. – К. : Муз. Україна, 1989. – 48 с.	Індивідуальні заняття
15	Лисенко М. Елегія. Сумний спів / М. Лисенко. – К. : Муз. Україна, 1993. – 8 с.	Індивідуальні заняття
16	Лист Ф. Ноктюрн № 3 «Грєзы любви» / Ф. Лист. – М. : Музыка, 1979. – 7 с.	Індивідуальні заняття
17	Лист Ф. Утешения / Ф. Лист. – М.: Музыка, 1982. – 14 с.	Індивідуальні заняття
18	Лятошинський Б. П'ять прелюдій. Тв. 44. / Б. Лятошинський. – К. : Муз. Україна, 1993. – 12 с.	Індивідуальні заняття
19	Мендельсон Ф. Избранные песни без слов для фортепиано / Ф. Мендельсон. – М. : Музыка, 1978. – 63 с.	Індивідуальні заняття
20	Прокоф'єв С. Сказки старой бабушки. Соч. 31. / С. Прокоф'єв. – М. : Музыка, 1980. – 11 с.	Індивідуальні заняття
21	Равель М. Сонатина / М. Равель. – М. : Музыка, 1972. – 23 с.	Індивідуальні заняття
22	Ревуцький Л. Вибрані твори для фортепіано / Л. Ревуцький. – К. : Муз. Україна, 1993. – 27 с.	Індивідуальні заняття
23	Старинная клавирная музыка из репертуара Н. И. Голубовской. – Л. : Музыка, 1978. – 79 с.	Індивідуальні заняття
24	Скрябин А. 24 прелюдии. Соч. 11. / А. Скрябин ; Ред. К. Н. Игумнова, Я. И. Мильштейна. – М. : Госмузиздат, 1954. – 44 с.	Індивідуальні заняття
25	Таран І.М. Робота над музичним твором у процесі навчання гри на фортепіано. – Івано-Франківськ, 2000. – 29 с.	Індивідуальні заняття
26	Українська фортепіанна музика ХІХ століття / Упор. Г. В. Курковський. – К. : Муз. Україна, 1974. – 71 с.	Індивідуальні заняття
27	Фільц Б. Фортепіанні цикли / Б. Фільц. – Тернопіль : Астон, 2002. – 84 с.	Індивідуальні заняття
28	Чайковский П. Времена года. Соч. 37. / П. Чайковський– М. : Музыка, 1977. – 55 с.	Індивідуальні заняття
29	Черни К. Школа вправності для фортепіано. Тв. 299. / К. Черни. – К. : Муз. Україна, 1973. – 103 с.	Індивідуальні заняття

30	Чимароза Д. Избранные сонаты / Д. Чимароза. – М. : Музыка, 1982. – 47 с.	Індивідуальні заняття
31	Школа игры на фортепиано / Ред. А. Николаева. – М. : Музыка, 1968. – 220 с.	Індивідуальні заняття
32	Шиптур Б. Дитяча музика для фортепіано / Б. Шиптур. – Івано-Франківськ, 1989. – 24 с.	Індивідуальні заняття
33	Шопен Ф. Эюосезы. Соч. 72. / Ф. Шопен. – М. : Музыка, 1980. – 7 с.	Індивідуальні заняття
34	Шуберт Ф. Музыкальные моменты. Соч. 94./ Ф. Шуберт. – М. : Музыка, 1980. – 15 с.	Індивідуальні заняття
35	Шуман Р. Альбом для юношества / Р. Шуман ; Ред. В.Мержанова. – М. : Музыка, 1979. – 72 с.	Індивідуальні заняття

10. Рекомендована нотна література:

1. Баренбойм Л. А. Путь к музицированию. Школа игры на фортепиано / Л. А. Баренбойм, Ф. Д. Брянская, Н. Н. Перунова. – Л. : Сов. композитор, 1980. – 184 с.
2. Бах Й. С. Добре темперований клавір. – Т. I. / Й. С. Бах ; Ред. Б. Муджеліні. – К. : Муз. Україна, 1973. – 144 с.
3. Бах И. С. Инвенции (двухголосные и трехголосные) / И. С. Бах. – К. : Муз. Украина, 1984. – 87 с.
4. Барвінський В. Колядки і щедрівки: для фортепіано зі словесним текстом / В. Барвінський. – Тернопіль : Збруч, 1997. – 22 с.
5. Барвінський В. Прелюдії для фортепіано / В. Барвінський. – К. : Муз. Україна, 1964. – 28 с.
6. Бетховен Л. Соната фа мінор. Тв. 2. № 1. / Л. Бетховен ; за ред. О. Гольденвейзера. – К. : Муз. Україна, 1993. – 20 с.
7. Бетховен Л. Соната до дієз мінор. Тв. 27. № 2 / Л. Бетховен ; за ред. О. Гольденвейзера. – К. : Муз. Україна, 1982. – 15 с.
8. Білаш О. Тетянчин альбом. Фортепіанні п'єси для дітей / О. Білаш. – К. : Муз. Україна, 2002. – 40 с.
9. Гайдн Й. Сонаты для фортепиано / Й. Гайдн. – М. : Музгиз, 1956. – 170 с.
10. Гами, тризвуки, арпеджіо: для фортепіано / Упор. І. М. Рябов. – К. : Муз. Україна, 1977. – 80 с.
11. Гнесина Е. Фортепианная азбука / Е. Гнесина. – М. : Сов. композитор, 1979. – 26 с.
12. Клементи М. Сонатини для фортепіано. Тв. 36. / М. Клементи. – К. : Муз. Україна, 1993. – 23 с.
13. Колесса М. Сонатина / М. Колесса. – К. : Мистецтво, 1953. – 19 с.
14. Косенко В. 24 дитячі п'єси для фортепіано / В. Косенко. – К. : Муз. Україна, 1994. – 62 с.
15. Лизогуб О. П'єси для фортепіано / О. Лизогуб. – К. : Муз. Україна, 1989. – 48 с.
16. Лисенко М. Елегія. Сумний спів / М. Лисенко. – К. : Муз. Україна, 1993. – 8 с.
17. Лист Ф. Ноктюрн № 3 «Грєзы любви» / Ф. Лист. – М. : Музыка, 1979. – 7 с.
18. Лист Ф. Утешения / Ф. Лист. – М. : Музыка, 1982. – 14 с.
19. Лятошинський Б. П'ять прелюдій. Тв. 44. / Б. Лятошинський. – К. : Муз. Україна, 1993. – 12 с.
20. Мендельсон Ф. Избранные песни без слов для фортепиано / Ф. Мендельсон. – М. : Музыка, 1978. – 63 с.
21. Прокофьев С. Сказки старой бабушки. Соч. 31. / С. Прокофьев. – М. : Музыка, 1980. – 11 с.
22. Равель М. Сонатина / М. Равель. – М. : Музыка, 1972. – 23 с.

23. Ревуцький Л. Вибрані твори для фортепіано / Л. Ревуцький. – К. : Муз. Україна, 1993. – 27 с.
24. Старинная клавирная музыка из репертуара Н. И. Голубовской. – Л. : Музыка, 1978. – 79 с.
25. Скрябин А. 24 прелюдии. Соч. 11. / А. Скрябин ; Ред. К. Н. Игумнова, Я. И. Мильштейна. – М. : Госмузиздат, 1954. – 44 с.
26. Українська фортепіанна музика ХІХ століття / Упор. Г. В. Курковський. – К. : Муз. Україна, 1974. – 71 с.
27. Фільц Б. Фортепіанні цикли / Б. Фільц. – Тернопіль : Астон, 2002. – 84 с.
28. Чайковский П. Времена года. Соч. 37. / П. Чайковський– М. : Музыка, 1977. – 55 с.
29. Черни К. Школа вправності для фортепіано. Тв. 299. / К. Черни. – К. : Муз. Україна, 1973. – 103 с.
30. Чимароза Д. Избранные сонаты / Д. Чимароза. – М. : Музыка, 1982. – 47 с.
31. Школа игры на фортепиано / Ред. А. Николаева. – М. : Музыка, 1968. – 220 с.
32. Шиптур Б. Дитяча музика для фортепіано / Б. Шиптур. – Івано-Франківськ, 1989. – 24 с.
33. Шопен Ф. Экозезы. Соч. 72. / Ф. Шопен. – М. : Музыка, 1980. – 7 с.
34. Шуберт Ф. Музыкальные моменты. Соч. 94./ Ф. Шуберт. – М. : Музыка, 1980. – 15 с.
35. Шуман Р. Альбом для юношества / Р. Шуман ; Ред. В.Мержанова. – М. : Музыка, 1979. – 72 с.

11. Рекомендована література:

1. Алексеев А. Д. Из истории фортепианной педагогики / А. Д. Алексеев. – К. : Муз. Украина, 1974. – 162 с.
2. Алексеев А. Д. Методика обучения игре на фортепиано / А. Д. Алексеев. – М.: Музыка, 1978. – 271 с.
3. Баренбойм Л. А. Музыкальная педагогика и исполнительство / Л. А. Баренбойм. – Л. : Музыка, 1974. – 336 с.
4. Блажкевич Г. Й. Правда і міфи про львівських піаністів – основоположників фортепіанної школи / Г. Й. Блажкевич, Т. М. Старух. – Львів : Сполом, 2002. – 226 с.
5. Браудо Й. А. Об изучении клавирных сочинений Баха в музыкальной школе / Й. А. Браудо. – Л. : Музыка, 1979. – 71 с.
6. Використання методичних розробок українських педагогів-піаністів середини ХХ століття у самостійній роботі студентів над фортепіанною технікою: Метод. рекомен. для студентів спеціалізації «Хорове диригування», спеціальності «Музична педагогіка та виховання» / Уклад. Н. Зимогляд. – Х.: ХДАК, 2000. – 16 с.
7. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано /

- Т. П. Воробкевич. – Львів : Логос, 2001. – 223 с.
8. Гинзбург Л. С. О работе над музыкальным произведением / Л. С. Гинзбург. – М. : Музыка, 1968. – 112 с.
 9. Гнесина Е. Ф. Фортепианная азбука / Е. Ф. Гнесина. – М. : Сов. композитор, 1979. – 26 с.
 10. Гончаренко Л. П. Методика викладання музичного інструмента (фортепіано) у вищій школі : метод. матеріали для самостійної роботи студента / Л. П. Гончаренко. – Кіровоград, 2007. – 35 с.
 11. Грум-Гржимайло Т. Н. Музыкальное исполнительство / Т. Н. Грум-Гржимайло. - М.: Знание, 1984. – 157 с.
 12. Історія української музики : в 6 т. – Т. 4. / [М. Гордійчук, О. Костюк та ін.] ; за ред. М. Гордійчук. – К. : Наукова думка, 1992. – 616 с.
 13. Кальмучин-Дранчук Т. А. Стилістичні аспекти виконавських традицій в українському піаністичному мистецтві першої половини ХХ століття / Т. А. Кальмучин-Дранчук. – Івано-Франківськ: Факел, 2004. – 146 с.
 14. Кашкадамова Н. Б. Мистецтво виконання на клавішно-струнних інструментах / Н. Б. Кашкадамова. – Тернопіль : Астон, 1998. – 298 с.
 15. Кашкадамова Н. Б. Фортеп'яне мистецтво у Львові / Н. Б. Кашкадамова. – Тернопіль : Астон, 2001. – 400 с.
 16. Кашкадамова Н. Б. Фортепіанне мистецтво Шопена : Науково-методичний нарис. – Тернопіль : Астон, 2000. – 80 с.
 17. Кияновська Л. О. Сильова еволюція галицької музичної культури ХІХ-ХХст. / Л. О. Кияновська. – Тернопіль : Астон, 2000. – 339 с.
 18. Клин В. Л. Українська радянська фортепіанна музика /1917 – 1977 рр. / В. Л. Клин. – К. : Наукова думка, 1980. – 314 с.
 19. Коган Г. М. Вопросы пианизма / Г. М. Коган. – М. : Сов. композитор, 1968. – 461 с.
 20. Коган Г. М. У врат мастерства. Работа пианиста / Г. М. Коган. – М. : Музыка, 1969. – 342 с.
 21. Курковський Г. М. Питання фортепіанного виконавства / Г. М. Курковський. – К. : Муз. Україна, 1983. – 138 с.
 22. Лесик Д. Й. Творчий портрет піаніста і педагога Богдана Тихонюка / Д. Й. Лесик. – Івано-Франківськ : Плай, 2001. – 112 с.
 23. Любомудрова Н. А. Методика обучения игре на фортепиано / Н. А. Любомудрова. – М. : Музыка, 1982. – 143 с.
 24. Мартинсен К. Индивидуальная фортепианная техника / К. Мартинсен. – М. : Музыка, 1966. – 220 с.
 25. Малиновская А. Фортепианное исполнительское интонирование / А. Малиновская. – М. : Музыка, 1990. – 77 с.
 26. Мильштейн Я. Вопросы теории и истории исполнительства / Я. Мильштейн. – М. : Сов. композитор, 1983. – 262 с.
 27. Милич Б. Е. Воспитание ученика-пианиста в 1-2, 3-4, 5-7 классах ДМШ / Б. Е. Милич. – К. : Муз. Украина, 1977, 1979, 1982. – 77 с., 64

с., 85 с.

28. Михелис В. Л. Первые уроки юного пианиста / В. Л. Михелис. – Л. : Госмузиздат, 1962. – 63 с.
29. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры / Г. Г. Нейгауз. – М. : Госмузиздат, 1961. – 319 с.
30. Некрасов Ю. І. Комплексне навчання гри на фортепіано : навч.-метод. посібник для вищ. муз. навч. закладів. / Ю. І. Некрасов. – Одеса : АстроПринт, 2000. – 148 с.
31. Николаев А. Очерки по истории фортепианной педагогики и теории пианизма / А. Николаев. – М. : Музыка, 1980. – 225 с.
32. Пастеляк Н. Поємність в українській фортепіанній музиці першої половини ХХ ст. / Н. Пастеляк. – Львів : Сполом, 1997. – 128 с.
33. Питання фортепіанної педагогіки та виконавства / ред. А. Й. Корженевського. – К. : Муз.Україна, 1981. – 116 с.
34. Савицький Р. Основні засади фортепіанної педагогіки / Р. Савицький // Передмова Н. Кашкадамової. – Тернопіль : Астон, 2001. – 68 с.
35. Склярів О. Д. Методика викладання курсу фортепіано. Формування і розвиток виконавчих навичок студентів : Навч. посіб. для вищ. навч. закладів культури і мистецтв / О. Д. Склярів. – Х. : Харківська держ. академія культури, 2002. – 79 с.
36. Таран І.М. Компоненти ритму як чинник піаністичної вправності / І. М. Таран // Матеріали ІІ Міжнарод. науч. конф. «Прогресивное развитие мировой науки», 1-3 сентября 2012 г. // Научный журнал Аспект. – Донецк : Цифровая типография, 2012. – С. 105–110.
37. Таран І. М. Методика викладання гри на фортепіано : навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів за напрямом підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво» («Музична педагогіка і виховання») / І. М. Таран. – Івано-Франківськ : В-во ПП Бойчук А.Б., 2013. – 38 с.
38. Тимакин Е. М. Воспитание пианиста / Е. М. Тимакин. – М. : Сов. композитор, 1984. – 125 с.
39. Устименко Ю. С. Загальне фортепіано – шлях у велике мистецтво : навчальний посібник для муз. ф-ту / Ю. С. Устименко. – Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2007. – 104 с.
40. Устименко Ю. С. Фортепіано для всіх. Педагогічні роздуми : навч. посібник для муз. ф-ту / Ю. С. Устименко. – Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2008. – 112 с.
41. Цыпин Г. М. Обучение игре на фортепиано / Г. М. Цыпин. – М. : Просвещение, 1984. – 176 с.
42. Цыпин Г. М. Портреты советских пианистов / Г. М. Цыпин. – М. : Сов. композитор, 1982. – 256 с.
43. Шмидт-Шкловская А. А. О воспитании пианистических навыков / А. А. Шмидт-Шкловская. – Л. : Музыка, 1971. – 71 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://libnote.ru/uchebniki/274-metodika-obuchenija-igre-na-fortepiano-v-podgotovitel-nom-otdelenii-i-nachal-noj-shkole.html>
 2. <http://pianomet.narod.ru/metodika.htm>
 3. http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/27851/
 4. <http://intkonf.org/kolenko-k-i-osoblivosti-metodiki-vikladannya-fortepiano-v-pedagogichnomu-koledzhi/>
 5. http://myfortepiano.ru/kak_nauchitsja_igrat_na_pianino.html
- <http://muzvolsk.naro>